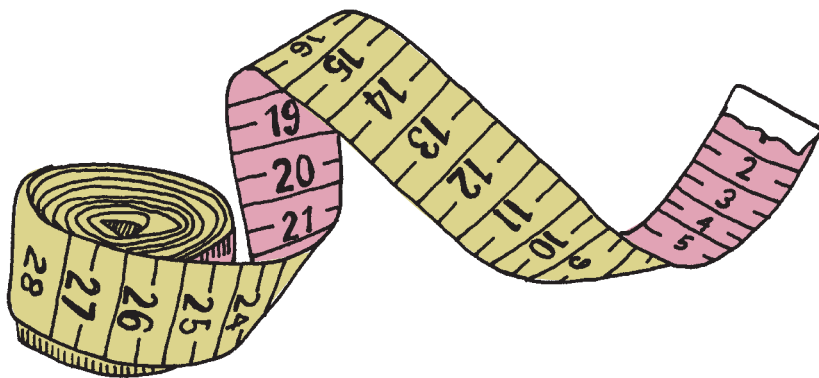

STICKA SVENSKA MÖNSTER

20 modeller med 40 traditionella mönster på nytt sätt

*Till min dotter Greta
Till minne av min mormor Greta*

INNEHÅLL

Förord	6
Svenska stickmönster	8
Bildgalleri	10
Beskrivningar	51
Mönsterbibliotek	127
Stickkola	147
Garner i boken	153
Tack	154
Mönsterskissblad	156
Register	158

SVENSKA STICKMÖNSTER

Stickningen kom till Sverige på 1600-talet. De tidigaste mönstermotiven var inspirerade av andra textilier som vävnader, vävda band och broderier. Man översatte helt enkelt kända motiv till maskor och åstadkom mönstren antingen genom flerfärgsstickning, genom att växla mellan aviga och räta maskor, eller genom spetsstickning. En vävteknik kunde omtolkas till strukturmönster på en tröja, ett vävt band kunde omvandlas till en kantbård på en socka, och ett korsstygnsmönster kunde översättas i maskor och bli till märkning på ett par vantar.

I den här boken ska vi fördjupa oss i de svenska flerfärgsmönstren. De tidigaste flerfärgsmönstren var mycket avancerade, just för att de var så starkt präglade av andra textila tekniker. Plaggen som skapades var tätt stickade och sällan elastiska på det vis som vi har vant oss vid att stickade plagg är i dag. I takt med att man upptäckte och blev bättre på att utnyttja sticktek-

nikens egna möjligheter utvecklades ett mönsterförråd som mer byggde på maskornas unika egenskaper. Ett fint exempel på detta är de luser* som pryder många svenska och norska plagg. Luserna är både dekorativa och viktiga för plaggets struktur, eftersom de bidrar till att det bildas flotteringar** på baksidan, vilket ger ett tjockare och mer värmande plagg.

Mönstren i den här boken speglar i första hand en mönsterskatt hämtad från den första halvan av 1900-talet, men givetvis har många av dessa mönster rötter längre tillbaka i tiden. De har vuxit fram genom enskilda stickares variationer och modifieringar. Eller så tillhör de den typ av eviga symboler och motiv som textilkonsten uppehållit sig kring i alla tider: ränder, blomrankor, stjärnor och rutor. Man skulle nästan kunna säga att vissa motiv är universella – som åttabladsrosen (se nedan), till exempel. En stjärnlik symbol som går att återfinna i åtskilliga delar av världen.

Många impulser har kommit utifrån och satt spår i vår mönstertradition – stickkonsten i sig är ju från början ”importerad”. Ett exempel på yttre influenser är bruket att kombinera natursvart och naturvitt i mönsterstickning – ofta i form av folkliga motiv som djur, människor, hjärtan och stjärnor. Den här traditionen uppstod i Norge på 1850-talet och spred sig senare in i Sverige till Jämtland, Härjedalen, Dalarna, Värmland och Dalsland.

Mönstren i den här boken är hämtade ur mina egna samlingar. Under många år har jag sökt upp och tillvaratagit gamla stickade plagg, tidningsurklipp, mönsterblad och handskrivna lappar från loppisar och antikvariat. I mångt och mycket är detta ett material som har behandlats vårdslöst i nutid – inte minst för att stickerskor ofta haft sina stödanteckningar och älsklingsmönster i lösbladssystem som alltför lätt har rensats bort vid arvsskiften.

Jag har dock fått den stora ynnesten att få ta hand om en del av dessa samlingar – tack vare att kloka arvingar har vänt sig till mig och erbjudit mig materialet. Varje mönsterpärm är unik och rena rama guldgruvan! Har du en mönstersamling i din närhet? Var rädd om den, för på det viset kan vi hjälpas åt att bevara vårt gemensamma kulturarv.

I min mönstersamling, som alltså ligger till grund för mönsterbiblioteket i den här boken, ingår stickmagasin (främst från 1940-talet), tidningsurklipp ur gamla klippböcker, anteckningar och lösa mönsterblad ur stickerskors samlingar – samt en del stickade plagg. I de fall det är möjligt anger jag källa vid respektive mönster i mönsterbiblioteket.

Jag hoppas att min bok ska ge dig massvis av flerfärgsinspiration, och att mönsterbiblioteket ska locka till eget skapande. Välkommen in i en värld av stjärnor, renar, blommor och allehanda fantasifigurer – och till ett mönsterarv som är alltför vackert för att tillåtas falla i glömska.

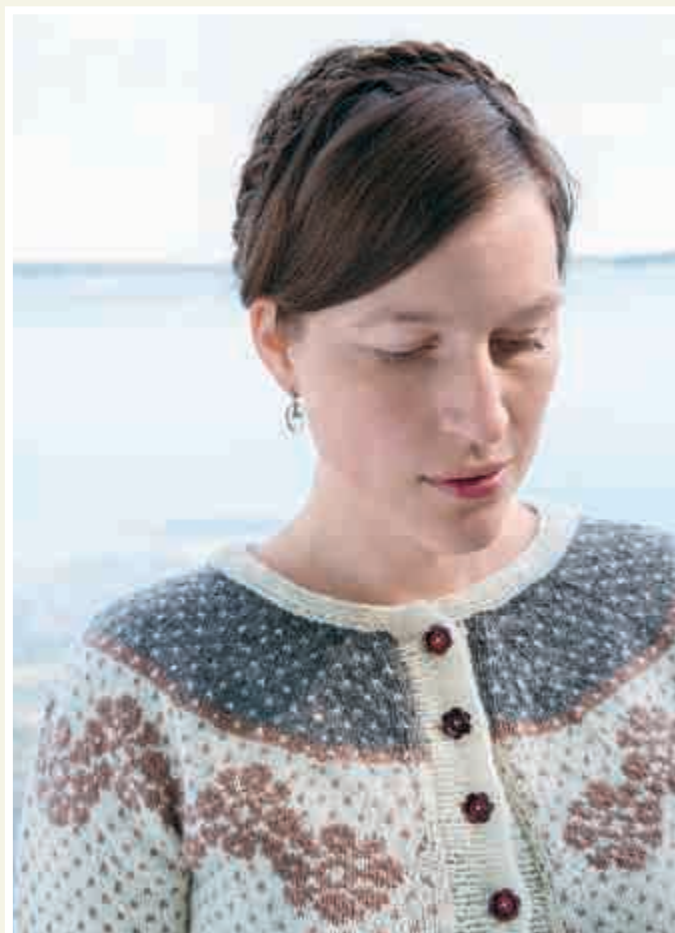
DENNA BOK ÄR INDELAD I FYRA DELAR:

- ◇ Ett bildgalleri där du i lugn och ro kan titta på och begrunda de 22 modeller som jag har designat med utgångspunkt från vår svenska mönsterskatt.
- ◇ En mönsterdel där du hittar beskrivningarna till samtliga plagg i boken.
- ◇ Ett mönsterbibliotek som ger dig tillgång till 40 svenska flerfärgsmönster ur mina samlingar.
- ◇ En stickkola och en översikt av garnerna som används i boken. I stickkolan beskriver och förklarar jag vissa moment som förekommer i mönsterdelen. Där finns också tips och råd när det gäller flerfärgsstickning – både för dig som är nybörjare, och för dig som har stickat mönster med flera färger tidigare, men som vill utveckla din teknik.

---

*Luser = enskilda maskor som är regelbundet utspridda över en yta i avvikande färg. Namnet är norskt och kommer av att maskorna liknar små löss.

**Flottering = den tråd som för tillfället inte används, utan i stället löper med på baksidan av stickningen.

Sigrid

klassisk tröja med nordiskt mönster

Sigrid är en enkel och robust tröja som tack vare den isländska ullen skyddar mot väder och vind. Jag har valt att placera detaljrika nordiska bårder på framstycket, vilket gör tröjan ännu varmare, eftersom garnet ligger dubbelt där.

Storlek: S (M) L (XL) XXL (XXXL)
Bröstvidd: 84 (92) 100 (108) 118 (128) cm
Längd: 54 (56) 58 (60) 62 (64) cm
Ärmlängd: 43 (44) 45 (45) 46 (47) cm
Garn: Léttlopi (100% isländsk ull, ca 50 g = 100 m)
Garnåtgång: BF = 450 (500) 550 (600) 650 (700) g
mandelbrun (nr 1420), MF = 100 (100) 100 (100)
100 (100) g vit (nr 0051)
Sticka: 4,5 mm
Rundsticka: 4,5 mm (40 cm)
Stickfasthet: 19 m × 21 v i slätstickning på sticka
4,5 mm = 10 × 10 cm

FÖRKLARINGAR

Bakstycke, framstycke och ärmar stickas fram och tillbaka var för sig och sys sedan ihop. Slutligen stickas en halskant på.

BAKSTYCKE

Med BF och stickor 4,5 mm: Lägg upp 83 (87) 95 (103) 115 (123) m och sticka resårstickning enligt följande:

Varv 1 (AS): Sticka 3 am, *1 rm, 3 am* och upprepa *-* varvet ut.

Varv 2 (RS): Sticka 3 rm, *1 am, 3 rm* och upprepa *-* varvet ut.

Varv 3: Som varv 1.

Upprepa varv 2 och 3 tills arbetet mäter 6 cm. (Avsluta med ett varv på avigsidan, d.v.s. varv 3.) Övergå till slätstickning och sticka tills arbetet mäter 51 (53) 55 (57) 59 (61) cm.

Maska av de mittersta 27 (27) 31 (31) 31 (33) m för halsringningen och sticka sedan var sida av halsringningen för sig. Maska av 2 m vid halsringningen på vartannat varv 3 ggr, och **samtidigt** för axeln 7 (8) 9 (10) 12 (13) m 2 ggr, och ytterligare 8 (8) 8 (10) 12 (13) m för axeln på vartannat varv. Sticka den andra sidan om halsringningen på samma sätt.

FRAMSTYCKE

Med BF och stickor 4,5 mm: Lägg upp 83 (87) 95 (103) 115 (123) m och sticka resårstickning enligt följande:

Varv 1 (AS): Sticka 3 am, *1 rm, 3 am* och upprepa *-* varvet ut.

Varv 2 (RS): Sticka 3 rm, *1 am, 3 rm* och upprepa *-* varvet ut.

Varv 3: Som varv 1.

Upprepa varv 2 och 3 tills arbetet mäter 6 cm. Sticka sedan 2 (2) 4 (4) 6 (6) varv slätstickning.

Sticka enligt diagram A1 och A2 i en följd. (A1 och A2 i bredd = framstycket.) **OBS!** Maska 42 (44) 48 (52) 58 (62) på diagram A1 är framstyckets mittenmaska. Sticka sedan enligt diagram B1 och B2 i en följd tills arbetet mäter 46 (48) 50 (52) 54 (56) cm. (B1 och B2

i bredd = framstycket.) Även här är diagrammets 42:a (44:e) 48:e (52:a) 58:e (62:a) maska framstyckets mittenmaska.

Maska av de 17 (17) 21 (21) 21 (23) mittersta m för halsringningen och sticka sedan var sida av halsringningen för sig. Maska av 2 m 3 ggr, 2 m 2 ggr och 1 m 1 gång vid halsringningen på vartannat varv. Fortsätt att sticka tills arbetet mäter 51 (53) 55 (57) 59 (61) cm. Maska av 7 (8) 9 (10) 12 (13) m 2 ggr och ytterligare

8 (8) 8 (10) 12 (13) m 1 gång för axeln på vartannat varv. Sticka den andra sidan om halsen på samma sätt.

ÄRMAR

Med BF och stickor 4,5 mm: Lägg upp 41 (43) 43 (45) 47 (47) m och sticka resårstickning enligt följande:

Varv 1 (AS): Sticka 0 (1) 1 (2) 3 (3) am, *1 rm, 3 am*, upprepa *-* och avsluta med 1 rm, 0 (1) 1 (2) 3 (3) am.
 Varv 2 (RS): Sticka 0 (1) 1 (2) 3 (3) rm, *1 am, 3 rm*,

Diagram A1

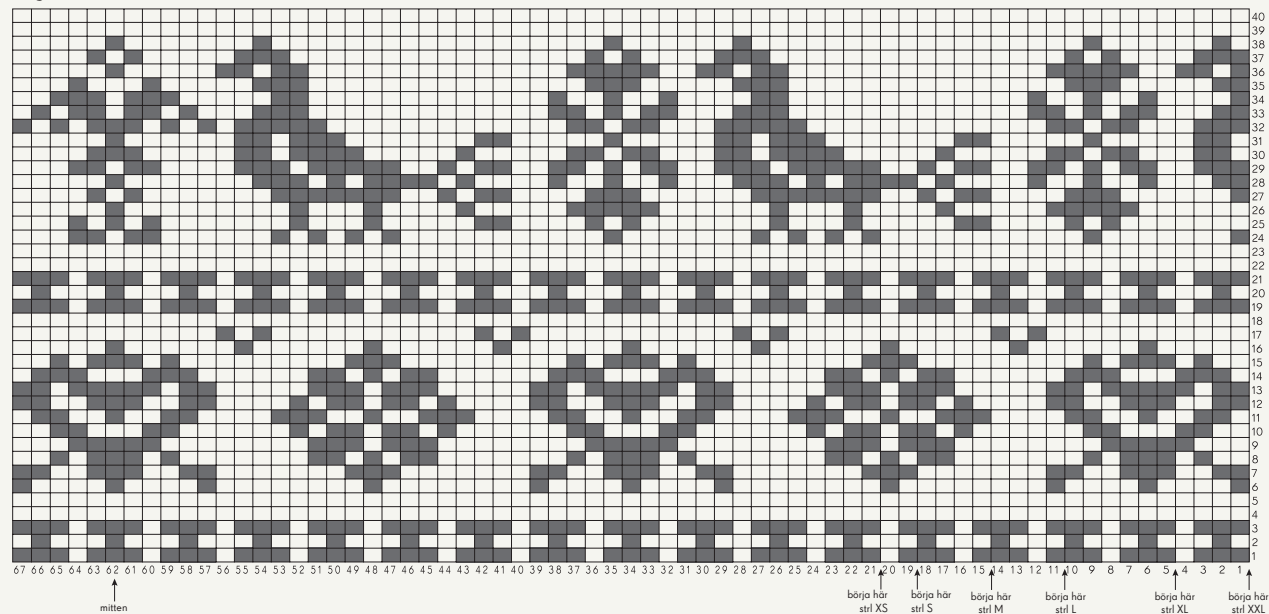
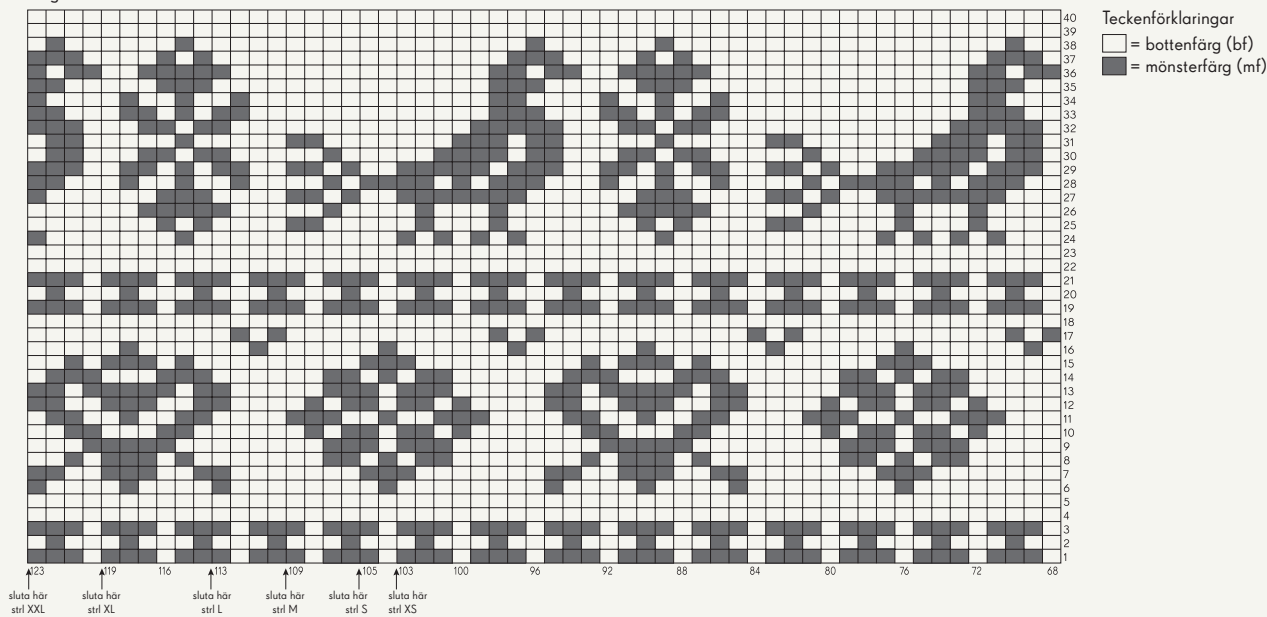

Diagram A2

upprepa *-* och avsluta med 1 am, 0 (1) 1 (2) 3 (3) rm.
 Varv 3: Som varv 1.
 Upprepa varv 2 och 3 tills arbetet mäter 2 cm. Sticka sedan slätstickning tills arbetet mäter 7 (8) 3 (7) 6 (11) cm.
 Öka 1 m i båda sidorna. Upprepa ökningarna med 3 (3) 3 (2,5) 2,5 (2) cm mellanrum ytterligare 11 (11) 13 (14) 15 (17) ggr = 65 (67) 71 (75) 79 (83) m.
 Maska av när arbetet mäter 43 (44) 45 (45) 46 (47) cm.
 Sticka den andra ärmen på samma sätt.

MONTERING

Sy axelsömmarna.

Halskant: Plocka upp 84 (84) 84 (88) 88 (88) m runt halsringningen med rundsticka 4,5 mm och sticka resårstickning (som tidigare = 3 rm, 1 am) tills resåren mäter 2 cm. Maska av i resårstickning.

Sy fast ärmarna i ärmhålen. Sy sidsömmar och ärmsömmar.

Fäst lösa trådar.

Diagram B1

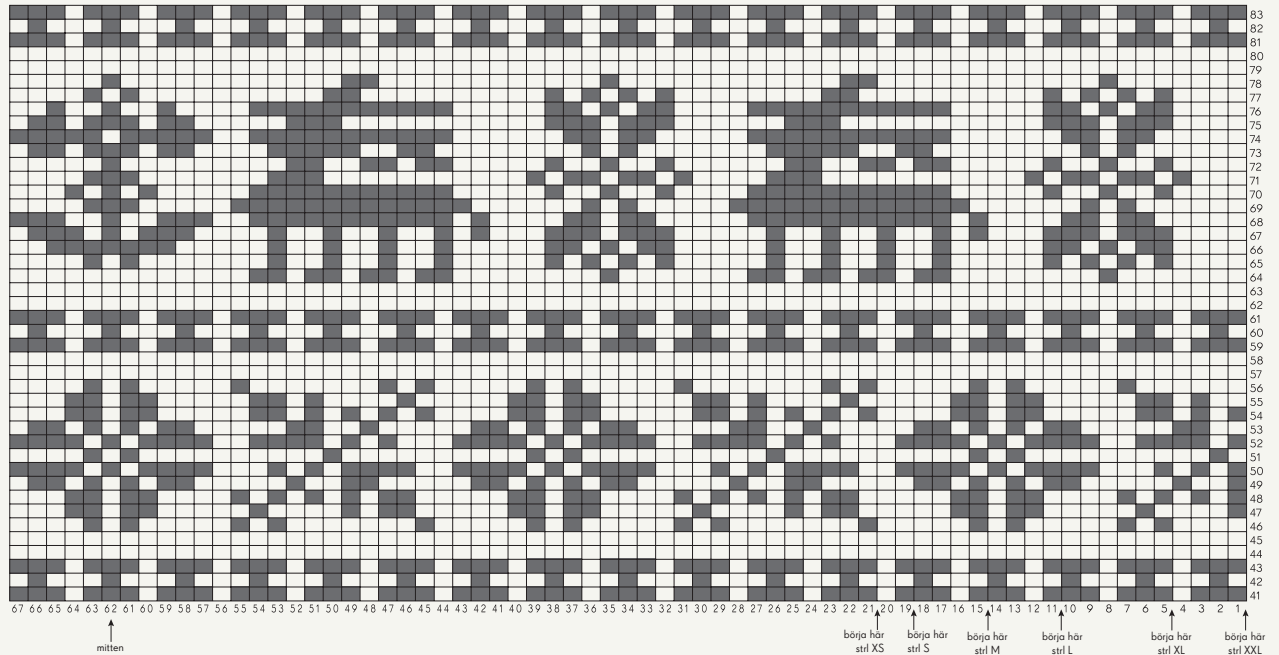
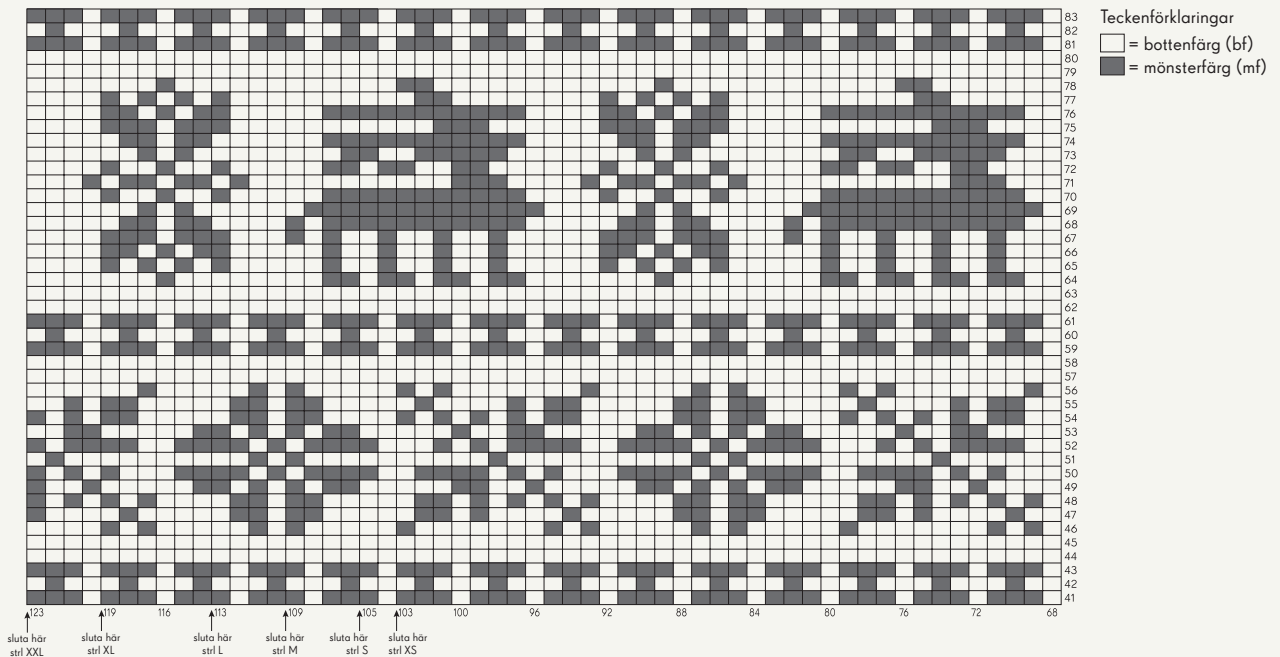

Diagram B2

Ragnhild

poncho med diamant- mönster

Ragnhild är en nätt poncho i värmande alpäckgarn. Genom att bryta ut och förstora en detalj från en öländsk mönsterbård skapade jag ett romb-mönster som ger associationer till Inkakulturens mönsterarv.

Storlek: One size

Längd: 39 cm

Omkrets runt axlar: 100 cm

Garn: Suri Alpaka från Sandnes Garn (96 % babyalpaka, 4 % polyamid, 50 g = 103 m) och Alpaka Ull från Sandnes Garn (65 % alpaka, 35 % ull, 50 g = 100 m)

Garnåtgång: BF = Suri Alpaka – 100 g grå (nr 1042)

MF1 = Alpaka Ull – 50 g lila (nr 4855)

MF2 = Alpaka Ull – 50 g senapsgul (nr 2035)

MF3 = Alpaka Ull – 50 g vit (nr 1002)

Rundsticka: 5 mm (60 cm)

Stickfasthet: 16 m × 21 v i slätstickning på sticka 5 mm = 10 × 10 cm

FÖRKLARINGAR

Ponchon stickas runt på rundsticka uppifrån och ned i ett stycke.

Ö1mu = öka 1 maska under (se stickskolan, sidan 148).

PONCHO

Med BF och rundsticka 5 mm: Lägg upp 90 m. Sticka runt i slätstickning (= räta maskor samtliga varv) i 4 varv.

Öka för axlar (= ökningsvarv 1): *6 rm, ö1mu*. Upprepa från *-* 14 ggr = 105 m.

Sticka 3 varv utan ökning.

Ökningsvarv 2: *7 rm, ö1mu*. Upprepa från *-* 14 ggr = 120 m.

Sticka 3 varv utan ökning.

Ökningsvarv 3: *8 rm, ö1mu*. Upprepa från *-* 14 ggr = 135 m.

Sticka 3 varv utan ökning.

Ökningsvarv 4: *9 rm, ö1mu*. Upprepa från *-* 14 ggr = 150 m.

Sticka 3 varv utan ökning.

Ökningsvarv 5: *8 rm, ö1mu, 7 rm, öka1mu*. Upprepa från *-* 9 ggr = 170 m.

Sticka 6 varv utan ökning.

Byt garn till MF3 och sticka 3 varv.

Sticka enligt diagram A med MF2 och MF3.

Sticka 3 varv med MF3.

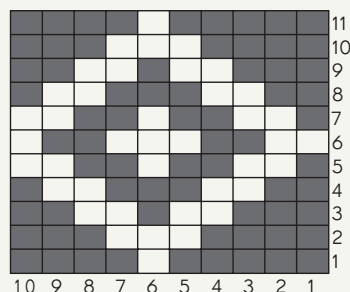
Sticka enligt diagram A med MF1 och MF3.

Sticka 3 varv med MF3.

Sticka slätstickning tills arbetet mäter 33 cm. Övergå till att sticka resår (2 rm, 2 am) och sticka tills resåren mäter 6 cm.

Maska av löst i resår. Ta av garnet och fäst lösa trådar.

Diagram A

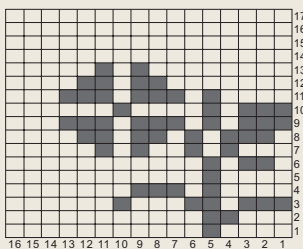

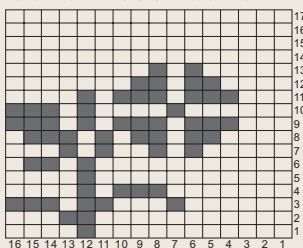

BLOMMOR

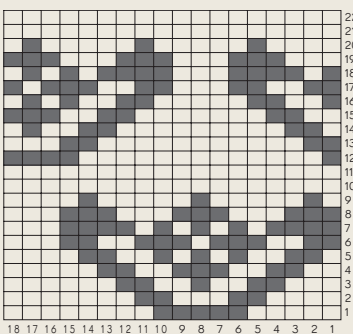
Söta blommor hämtade från ett lusekofte-mönster ur en dagstidning av okänt årtal. Motivet går att spegelvända så som på provlappen.

Mönsterrepetition: 16 m × 17 v.

KRONOR

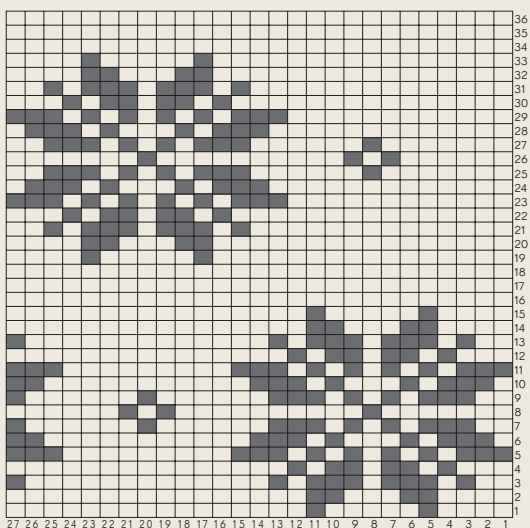
En kunglig symbol omvandlad till stickmönster. Kronan, som också är ett klassiskt märkduksmotiv, bildar här ett väl balanserat mönster. Mönsterrepetition: 18 m × 22 v.

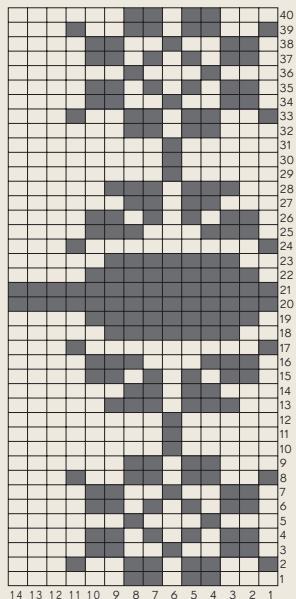

ÅTTABLADSROS

Åttabladsrosen är en uråldrig form som går att hitta i världens alla hörn. Här i kombination med små stjärnor.

Mönsterrepetition: 24 m × 36 v.

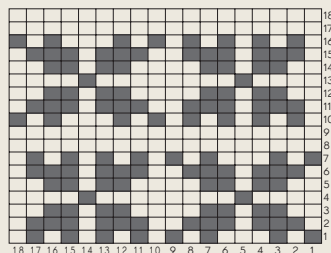
JUGENDBLOMMA
 Blomma från 1940-talet
 influerad av jugendstilen.
 Mönstret gör sig fint som
 en avslutning eller början
 på ett större enfärgat parti.
 Precis så används det på
 baskern och vantarna Anna
 (se sidan 114).
 Mönsterrepetition:
 12 m × 20 v.

SMÅSTJÄRNOR

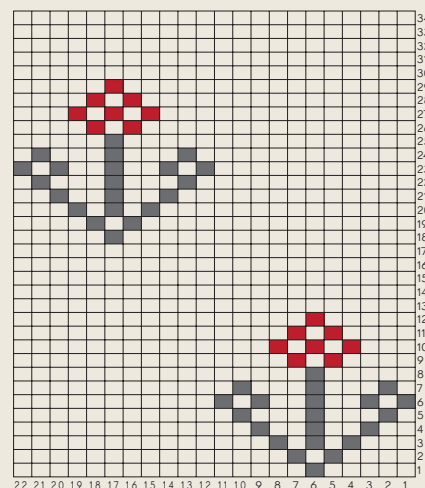
Små stjärnor, eller blommor, som bildar ett alldeles bedärande
 mönster, hittat nedklottrat i en mönsterpärm.

Mönsterrepetition: 18 m × 8 v.

LJUSBLOMMA

Stiliserade blommor ur ett stickmagasin från 1945. Provlappens färgsättning är
 densamma som originalets. Mönsterrepetition: 22 m × 34 v.

STICKSKOLA

FLERFÄRGSSTICKNING

Att sticka mönster med två eller flera färger samtidigt är en vanlig teknik i svensk och nordisk sticktradition. Tekniken ger en tät och värmande struktur eftersom garnet löper dubbelt eller tredubbelt när du stickar.

Det finns olika sätt att hålla garnet när du stickar flerfärgsstickning. I Sverige är det vanligt att hålla med vänster hand – en tråd över pekfingeret och en över långfingeret för att sedan samla trådarna i handen och hålla ihop dem med ring- och lillfingeret. Men det finns andra sätt att hålla trådarna – jag håller exempelvis en tråd över tummen och en över pekfingeret. Prova och se vad som känns bäst för dig! Det viktigaste är att du kan hålla en jämn trådspänning i båda trådarna så att det garn som vilar för stunden, inte stramar på baksidan.

När man stickar mönster med två färger, brukar man betrakta den ena färgen som mönsterfärg (den som ska framhävas) och den andra som bottenfärg (bakgrund). Du ska hålla trådarna så att mönsterfärgen ligger närmast arbetet och alltid löper underifrån. På så sätt kommer dessa maskor att bli dominant och synas tydligare än bakgrunden. Bottenfärgen ska i stället ligga längst bort från arbetet och alltid löpa ovanifrån. Det är viktigt att vara konsekvent med färgernas ordning, annars blir mönstret otydligt.

När du stickar med den ena färgen löper den andra med på baksidan. Tråden på baksidan ska ha samma trådspänning som resten av arbetet, annars blir stickningen bubblik (om du drar åt för mycket), eller konturlös (om du drar åt för lite).

Om du stickar fler än 3–4 maskor i en och samma färg, kan det vara bra att sno det garn som löper med på baksidan om det garn du stickar med. På så vis undviker du långa trådar som är lätta att haka i när man tar på sig ett plagg. Tänk bara på att inte sno garnet på samma ställe flera varv i rad, utan byt placering för varje varv – annars kan den bakomliggande tråden synas genom stickningen.

För att resultatet av din flerfärgsstickning ska bli lyckat är det alltså viktigt att du:

- ◇ håller en så jämn trådspänning som möjligt
- ◇ låter tråden som löper på baksidan vara lagom spänd
- ◇ håller mönster- och bakgrundsfärg i samma ordning
- ◇ snor garnet när du stickar fler än 3–4 maskor med samma färg
- ◇ inte snor garnet på samma ställe flera varv i rad

FÖRKORTNINGAR

- am = avig maska
- as = avigsida
- bf = bottenfärg
- döhpt = dubbel överdragshoptagning
- m = maska/maskor
- mf = mönsterfärg
- omsl = omslag
- rm = rät maska
- rs = rätsida
- 2 rm tills = 2 räta maskor tillsammans
- v = varv
- öhpt = överdragshoptagning
- ö1m = öka 1 maska
- ö1mh = öka 1 maska med högerlutning
- ö1mu = öka 1 maska under
- ö1mv = öka 1 maska med vänsterlutning

KORTVARV

Att sticka kortvarv innebär att du bara stickar en del av ett varv. För att det inte ska bli hål där du vänder lindas maskorna vid vändningen. Så här lindas en maska:

På rätsidan: Lägg tråden framför arbetet, lyft över nästa maska på höger sticka. Lägg tråden bakom arbetet och flytta tillbaka maskan till vänster sticka. Vänd.

När du sedan skall sticka en lindad maska så stickar du både genom själva maskan och den lindade tråden.

På avigsidan: Lägg tråden bakom arbetet, lyft över nästa maska på höger sticka. Lägg tråden framför arbetet och flytta tillbaka maskan till vänster sticka. Vänd.

När du sedan skall sticka en lindad maska så stickar du både genom själva maskan och den lindade tråden.

MINSKNINGAR

2 räta maskor tillsammans (2 rm tills)

Sticka ihop 2 räta maskor.

Överdragshoptagning (öhpt)

Lyft 1 maska från vänster sticka till höger sticka som om den skulle stickas rät, sticka 1 rm, dra den lyfta maskan över den stickade maskan.

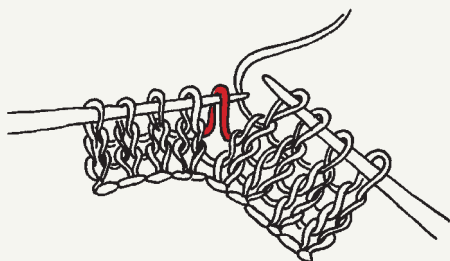
Dubbel överdragshoptagning (döhpt)

Lyft 1 maska från vänster till höger sticka som om den skulle stickas rät, sticka sedan 2 rm tills, dra den lyfta maskan över de två ihopstickade maskorna.

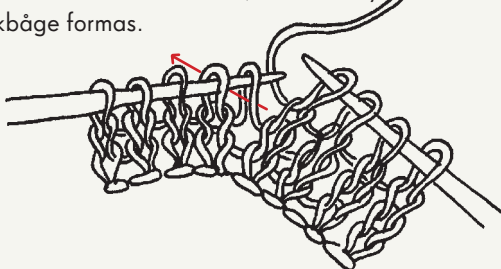
ÖKNINGAR

Ösnyliga ökning är användbara när du stickar koftor och jumprar uppifrån och ned. Här presenteras tre olika varianter.

Ösnylig ökning med vänsterlutning (ö1mv)

1. Plocka upp tråden mellan maskorna, framifrån med vänster sticka, så att en ny maskbåge formas.

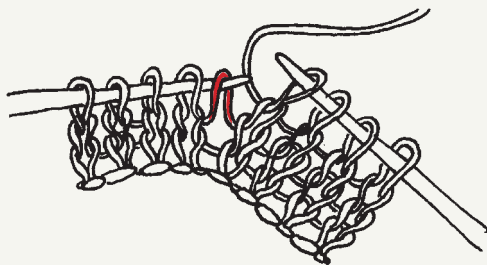

2. Sticka 1 maska genom den bakre maskbågen, så som pilen visar.

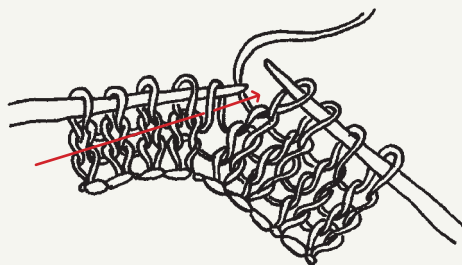

3. En ny maska med vänsterlutning har bildats.

Ösnylig ökning med högerlutning (ö1mh)

1. Plocka upp tråden mellan maskorna, bakifrån med vänster sticka, så att en ny maskbåge formas.

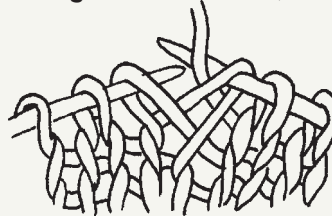

2. Sticka 1 maska genom den främre maskbågen, så som pilen visar.

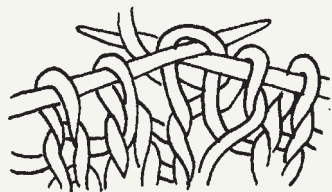

3. En ny maska med högerlutning har bildats.

Ösnylig ökning i maskan under (ö1mu)

1. Stick in höger sticka i maskbågen under följande maska på vänster sticka. Plocka upp maskan och sätt den på vänster sticka. Sticka 1 maska genom den nya maskans främre maskbåge.

2. Sticka 1 maska i den ursprungliga maskan.